

МОСІЙЧУК

Марія Миколаївна
mosiychuk_maria@mail.ru

старший викладач кафедри обліку і аудиту, Національний університет водного господарства та природокористування

УДК 657.6

МЕТОДИКА ФІНАНСОВОГО АНАЛІЗУ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: ІДЕНТИФІКАЦІЯ ОБ'ЄКТІВ ФІНАНСОВОГО СТАНУ

METHODOLOGY OF THE FINANCIAL ANALYSIS OF OPERATING PERFORMANCE: IDENTIFICATION OF FINANCIAL STANDING OBJECTS

Стаття присвячена визначенню об'єктів аналітичного забезпечення управління операційною діяльністю. Ідентифіковано взаємозв'язок окремих статей активу і пасиву Балансу (Звіту про фінансовий стан) з операційною, інвестиційною та фінансовою діяльністю. Встановлено перелік статей, що пов'язані безпосередньо з операційною діяльністю підприємства.

Статья посвящена определению объектов аналитического обеспечения управления операционной деятельностью. Идентифицировано взаимосвязь отдельных статей актива и пассива Баланса (Отчета о финансовом состоянии) с операционной, инвестиционной и финансовой деятельностью. Установлен перечень статей, которые связаны непосредственно с операционной деятельностью предприятия.

The paper is devoted to the purpose of identifying the objects of analytical support of operations management. The interconnection of particular asset and liability items of the Balance sheet (Financial report) with the operation, investment and financial activities has been identified. The items directly connected with the enterprise operating performance have been determined.

Ключові слова: аналіз, фінансовий стан, операційна діяльність

Ключевые слова: анализ, финансовое состояние, операционная деятельность

Keywords: analysis, financial standing, operating performance

ВСТУП

Операційна діяльність є економічним фундаментом, що обумовлює повноцінне функціонування підприємства, виконання його статутних завдань. Управління операційною діяльністю можливе шляхом використання якісного аналітичного забезпечення. Однак на сьогодні відсутня методика аналізу операційної діяльності, яка базується на системному підході і враховує інформаційні потреби багатьох зацікавлених сторін. Дослідженню теоретико - методичних засад аналітичного забезпечення управління операційною діяльністю присвячено роботи Д.П. Волкова [1], Т.О. Коноваліхіної [2], О.М. Костенко [3], І.Д. Лазаришиної [4], Є.В. Мниха [5], В.Я. Нусінова [6], П.Я. Поповича [7], Р.П. Юзві [8] та інших науковців.

Однак недостатньо дослідженими є ряд теоретичних положень і методичних підходів до аналізу операційної діяльності в системі управління, а саме: недостатньо чітко визначено об'єкти аналізу в частині оцінки фінансового стану підприємства за даними ф. № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)».

МЕТА РОБОТИ полягає у визначенні основних об'єктів фінансового аналізу; ідентифікації взаємозв'язку статей активу і пасиву Балансу (Звіту

про фінансовий стан) з операційною, інвестиційною, фінансовою діяльністю.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічною та інформаційною основою роботи стали наукові праці, матеріали періодичних видань.

Під час виконання дослідження використано методи: аналізу і синтезу, узагальнення та групування.

РЕЗУЛЬТАТИ

Аналітичне забезпечення є передумовою прийняття виважених і своєчасних управлінських рішень щодо операційної діяльності у розрізі різних його видів та напрямів – основної та іншої операційної діяльності.

Основною відмінністю і водночас пріоритетом аналізу операційної діяльності є те, що його слід розглядати у двох площинах – управлінського (техніко-економічного) та фінансового аналізу. Фінансовий аналіз, за своєю суттю, пов'язаний з фінансовими ресурсами і результатами операційної діяльності та грошовими потоками, що обслуговують окремі процеси та операційну діяльність у цілому. На рис. 1 наведено основні об'єкти фінансового аналізу операційної діяльності, узгоджені з структурою і

змістовним наповненням форм фінансової звітності згідно НП(с)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової

звітності» [9] і Методичними рекомендаціями щодо заповнення форм фінансової звітності [10].

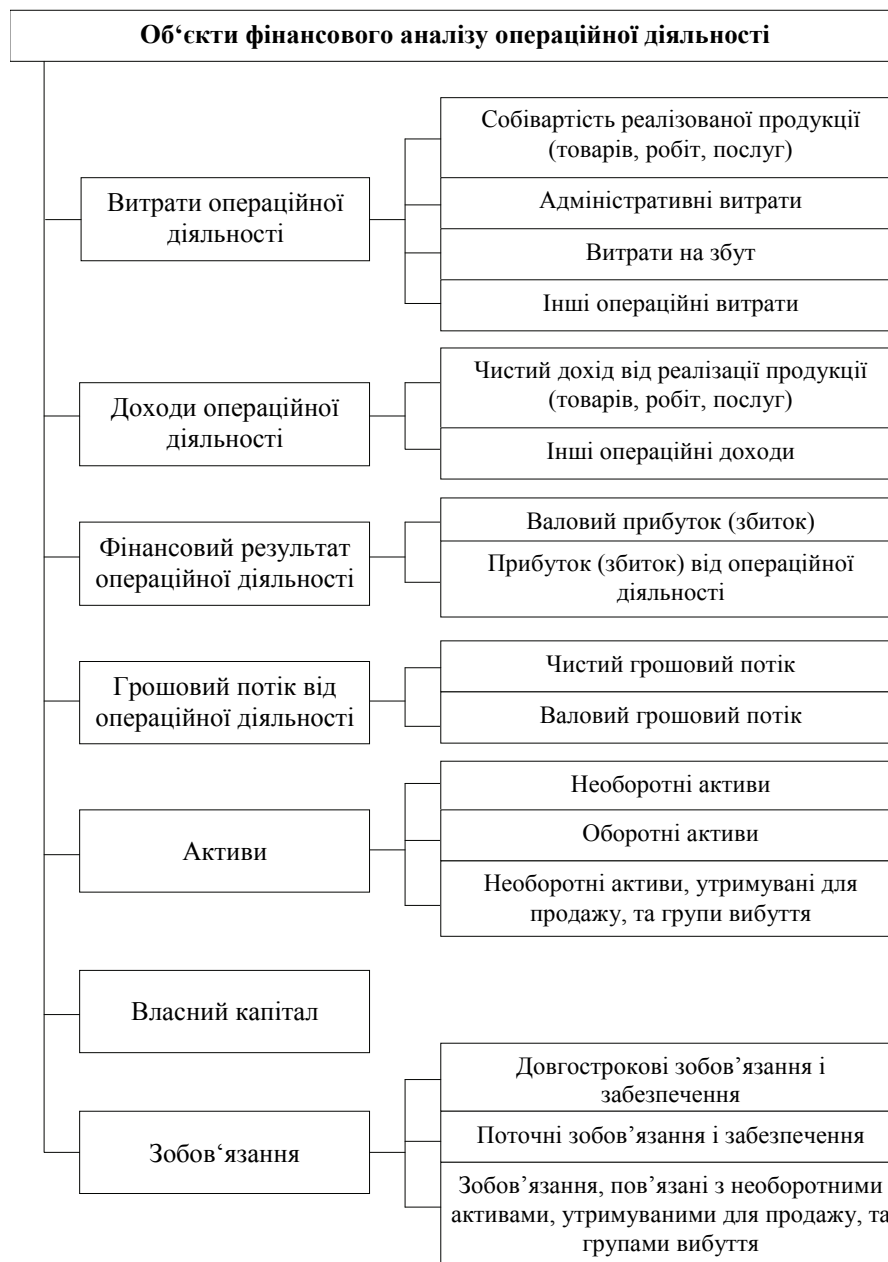

Рис. 1. Об'єкти фінансового аналізу операційної діяльності [розроблено автором]

Основним джерелом інформації для проведення аналізу фінансового стану є ф. № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)». Ця форма використовуються для проведення ретроспективного фінансового аналізу. Однак за потребою інформація з неї доповнюється даними синтетичного та аналітичного обліку.

Традиційно дані Балансу (Звіту про фінансовий стан) використовуються для розрахунку абсолютних і відносних показників незалежно від цільової спрямованості аналізу щодо видів діяльності – операційної, інвестиційної і фінансової, оскільки

певною мірою така диференціація є складною, хоча у Звіті про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) та Звіті про рух грошових коштів інформація деталізується саме за видами діяльності. Отже, виникає потреба ідентифікації статей (показників) активу і пасиву Балансу (Звіт про фінансовий стан) щодо їх причинно-наслідкових залежностей і функціональних зв'язків з операційною, інвестиційною та фінансовою діяльністю, що є вкрай важливо для подальшого удосконалення методики фінансового аналізу операційної діяльності (табл. 1).

Таблиця 1

Взаємозв'язок статей активу ф. № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» з видами діяльності підприємства [розроблено автором]

Стаття ф. № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)»	Операційна діяльність	Фінансова діяльність	Інвестиційна діяльність
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	+	-	+
Незавершені капітальні інвестиції	+	+	+
Основні засоби	+	-	+
Інвестиційна нерухомість	+	-	+
Довгострокові біологічні активи	+	-	+
Довгострокові фінансові інвестиції	-	+	+
Довгострокова дебіторська заборгованість	+	+	+
Відстрочені податкові активи	+	-	+
Гудвіл	-	-	+
Інші необоротні активи	+	+	+
II. Оборотні активи			
Виробничі запаси	+	-	+
Незавершене виробництво	+	+	+
Готова продукція	+	-	-
Товари	+	-	+
Поточні біологічні активи	+	-	+
Векселі одержані	+	+	+
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	+	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками за виданими авансами	-	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	-	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	-	+	+
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	+	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	+	-	+
Поточні фінансові інвестиції	-	+	+
Гроші та їх еквіваленти	+	+	+
Витрати майбутніх періодів	+	-	-
Інші оборотні активи	+	-	-
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	+	-	-

Системно в активі Балансу (Звіті про фінансовий стан) пов'язаними з усіма трьома видами звичайної діяльності підприємства є: незавершені капітальні інвестиції, довгострокова дебіторська заборгованість, інші необоротні активи, незавершене виробництво, векселі одержані, гроші та їх еквіваленти. Водночас є ряд статей, які мають чітку цільову спрямованість щодо операційної діяльності: готова продукція, дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги, дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків, витрати майбутніх періодів, інші оборотні активи, необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття. Також логічно і суттєво пов'язаними з операційною діяльністю є такі статті активу, як основні засоби, нематеріальні активи, виробничі запаси, товари та ін.

Поряд з активами необхідно встановити характер взаємодії з операційною та іншими видами діяльності статей (показників) пасиву Балансу (Звіту про фінансовий стан) (табл. 2).

В пасиві Балансу (Звіті про фінансовий стан) також простежується значний взаємозв'язок з обслуговуванням процесів операційної діяльності, особливо в частині поточних та довгострокових зобов'язань і забезпечень. Практично всі статті другого і третього розділів пасиву балансу пов'язані з фінансовим забезпеченням операційної діяльності, обумовлюють рівень та характер взаємодії внутрішніх і зовнішніх контрагентів її процесів. Їх аналіз є необхідною складовою для відстеження ризиків і загроз операційної діяльності.

Таблиця 2

Взаємозв'язок статей пасиву ф. № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» з видами діяльності підприємства [розроблено автором]

Стаття ф. № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)»	Операційна діяльність	Фінансова діяльність	Інвестиційна діяльність
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	-	-	-
Капітал у дооцінках	-	-	-
Додатковий капітал	-	-	+
Резервний капітал	-	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	+	+	+
Неоплачений капітал	-	-	+
Вилучений капітал	-	-	-
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	+	-	-
Довгострокові кредити банків	+	+	+
Інші довгострокові зобов'язання	+	+	+
Довгострокові забезпечення	+	-	-
Цільове фінансування	+	-	+
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	+	+	+
Векселі видані	+	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	+	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	+	-	+
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	+	+	+
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками зі страхування	+	-	+
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з оплати праці	+	-	+
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	-	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	+	+	+
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	+	-	-
Поточні забезпечення	+	-	-
Доходи майбутніх періодів	+	-	+
Інші поточні зобов'язання	+	+	+
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	+	-	-

ВИСНОВКИ

Таким чином, з урахуванням вищенаведеного вважаємо необхідним уточнення методики розрахунку показників ф. № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)», що використовуються для аналітичного забезпечення управління операційною діяльністю, що значно підвищить рівень якості та результативності управлінських рішень.

Список використаних джерел

1. Волков Д.П. Аналіз операційної діяльності машинобудівних підприємств: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.09 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за

видами економічної діяльності)» / Д.П. Волков. – К., 2012. – 20 с.

2. Коноваліхіна Т.О. Облік та аналіз у системі управління операційною діяльністю підприємств ресторанного господарства: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.09 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності)» / Т.О. Коноваліхіна. - К., 2011. - 19 с.

3. Костенко О.М. Управління витратами підприємства в процесі формування його фінансової результативності / О.М. Костенко // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. - 2009. Вип. 142. - Ч. 2. - С. 139-143.

4. Лазаришина І.Д. Економічний аналіз в Україні: історія, методологія, практика: монографія / І.Д. Лазаришина. – Рівне: НУВГП, 2005. – 369 с.

5. Мних Є.В. Економічний аналіз діяльності підприємства: підручник / Є.В. Мних. – Київ: Київський національний торговельно-економічний університет, 2008. – 513 с.

6. Оцінка економічної ефективності операційної та інвестиційної діяльності підприємств: монографія / В.Я. Нусінов, В.С. Адамовська, О.М. Жовна, М.І. Іщенко, Д.В. Колесніков, Н.М. Кругла, І.О. Лебідь, С.П. Лобов, Є.В. Міщук, О.М. Молодецька, О.В. Нусінова, А.Б. Ярова. - Кривий Ріг: Видавець ФОП Чернявський Д.О., 2013. -249 с.

7. Попович П.Я. Операційний аналіз: проблеми та перспективи розвитку: монографія / П.Я. Попович. – Тернопіль: Економічна думка, 2007. – 168 с.

8. Юзва Р.П. Обліково-аналітичне забезпечення управління діяльністю підприємств спиртової промисловості: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.09 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності)» / Р.П. Юзва. — Т., 2011. — 20 с.

9. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 № 73 / [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>

10. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності: наказ Міністерства фінансів України від 28.03.2013 № 433 / [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://195.78.68.18/minfin/control/uk/publish/article?art_id=382859&cat_id=293536